

1.1 บทนำ

ปัจจุบัน โลจิสติกส์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรธุรกิจต่างๆ โดยใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยองค์กรในการลดต้นทุนรวมและการยกระดับคุณภาพการให้บริการในการส่งมอบสินค้าหรือบริการแก่ลูกค้า ทั้งนี้จากข้อเท็จจริงพบว่าบุคลากรในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีการขาดแคลนจำนวนมากทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการขาดแคลนในเชิงคุณภาพหมายถึงผู้ให้บริการ โลจิสติกส์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ ซึ่งอาจจะเนื่องจากผู้ให้บริการที่มีอยู่ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการ โลจิสติกส์ ส่วนการขาดแคลนในเชิงปริมาณ หมายถึงจำนวนหรือปริมาณของผู้ให้บริการ โลจิสติกส์ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรด้าน โลจิสติกส์จำนวนมากนั้นทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการสร้างและพัฒนาผู้ให้บริการ โลจิสติกส์อย่างจริงจัง ขณะที่ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้บริการ โลจิสติกส์ของไทยส่วนใหญ่หรือมากกว่าร้อยละ 95 เป็นผู้ให้บริการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจอุปสงค์และอุปทานของความต้องการบุคลากรด้าน โลจิสติกส์ที่แท้จริงเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจของไทย ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยมีการเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ขณะที่โลจิสติกส์ (Logistics) หมายถึงกิจกรรมหรือกระบวนการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ รวมถึงการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ และกระจายสินค้าจากแหล่งที่ผลิตไปสู่ผู้บริโภคในขั้นสุดท้ายโดยกิจกรรมจะต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการแบบบูรณาการ เน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีเป้าหมายในการส่งมอบแบบทันเวลา และเพื่อลดต้นทุน โดยมุ่งให้เกิดความพอใจแก่ลูกค้า และส่งเสริมให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการหรืออีกนัยหนึ่ง โลจิสติกส์ หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ ข้อมูลข่าวสารและการเงินระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยบุคลากรด้าน โลจิสติกส์จะครอบคลุมอาชีพงานต่างๆ อาทิการจัดซื้อจัดจ้าง การวางแผนการผลิต งานผลิต การบริการลูกค้า การขนส่ง คลังสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

ทั้งนี้มีเป้าหมายหลักที่สำคัญในการใช้การจัดการ โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น ความรวดเร็วในการส่งมอบสินค้า ข้อมูลข่าวสารมีการสร้างมูลค่าเพิ่มในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของตลาด และเป็นการลดต้นทุนในส่วนของการดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าและการ

คู่แข่งส่งสินค้า ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการแข่งขัน ดังนั้น การจัดการด้านโลจิสติกส์ จึงนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นเงื่อนไขสำคัญท่ามกลางการแข่งขันในยุคการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้มีการเชื่อมต่อทั้งด้านข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนย้ายสินค้าและการให้บริการที่รวดเร็ว และไร้พรมแดน

ผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงปี 2550 พบว่าต้นทุนด้านโลจิสติกส์ของไทยสูงถึงร้อยละ 25-30 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งนับเป็นอุปสรรคสำคัญในการลดทอนขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เพราะในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นจะมีต้นทุนด้านโลจิสติกส์ที่ต่ำกว่านี้มาก เช่น ประเทศในยุโรปอยู่ที่ร้อยละ 7 อเมริกาเหนือร้อยละ 7-10 เอเชียแปซิฟิกร้อยละ 11.6

การพัฒนาโลจิสติกส์ มี 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

ขั้นที่ 1 การส่งสินค้าไปสู่ผู้บริโภค (Physical Distribution)

ขั้นที่ 2 การเชื่อมโยงการจัดการภายในบริษัทตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ จนส่งถึงมือผู้บริโภค (Internally Integrated Logistics)

ขั้นที่ 3 การเชื่อมโยงองค์กรต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทานเข้าด้วยกัน (Externally Integrated Logistics)

ขั้นที่ 4 การจัดซื้อวัตถุดิบ และจัดส่งสินค้าครอบคลุมทั่วโลก (Global Logistics Management)

ซึ่งในปัจจุบันนั้น การจัดการด้านโลจิสติกส์ของไทยส่วนใหญ่เป็นระบบการขนส่งเฉพาะแต่การส่งออกและจัดเก็บสิ่งของเท่านั้น และส่วนใหญ่อยู่ในระดับขั้นที่ 1 แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ ยุโรปหรือญี่ปุ่น จะมีลักษณะเป็นแบบการสร้างเครือข่ายการขนส่งที่ครอบคลุมไปทั่วโลก และนอกจากยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดการด้านโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพแล้ว การพัฒนาผู้ให้บริการ (Service Providers) ด้านโลจิสติกส์นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ

เนื่องจาก การจัดการด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการต่างๆ นั้น อาจไม่สามารถลงทุนเองหรือดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเองได้ แต่ต้องการการบริการจากผู้ให้บริการที่มีประสิทธิภาพในแต่ละขั้นตอนของโลจิสติกส์ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในส่วนของแนวทางการพัฒนาผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และโอกาสของ SMEs ในการเข้ามาเป็นผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความต้องการบริการด้าน โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการภาคการผลิตและภาคบริการที่สำคัญ และสถานการณ์ของผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงโอกาสของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการเข้ามาเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ด้านต่างๆ ทั้งในด้านประเภทการให้บริการ กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการด้าน โลจิสติกส์ และปัจจัยในการส่งเสริมและสนับสนุนที่สำคัญ

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ โดยเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ร่วมกับแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best practices) ในการเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ แต่ละประเภทด้วย

1.3 ขอบเขตของการดำเนินงาน

1.3.1 ศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ความต้องการบริการด้าน โลจิสติกส์ ของผู้ประกอบการภาคการผลิตและภาคบริการที่สำคัญ และสถานการณ์ของผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ ในปัจจุบันทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ

1.3.2 ศึกษาและวิเคราะห์ถึงโอกาสของ SMEs ในการเข้ามาเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ ในด้านต่างๆ ประเภทการให้บริการ กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการ แนวทางการดำเนินงานที่ดี (Best Practices) ในการเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์แต่ละประเภท

1.3.3 ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านแนวทางการพัฒนาหรือส่งเสริม SMEs ในการเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์ โดยเปรียบเทียบวิเคราะห์ร่วมกับแนวทางการดำเนินงานที่ดี (Best Practices) ในการเป็นผู้ให้บริการด้าน โลจิสติกส์แต่ละประเภท

1.4 หน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ

ศูนย์วิจัยโลจิสติกส์และการจัดการ มหาวิทยาลัยบูรพา

นักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์

1.5 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาของโครงการนี้จะช่วยให้ หน่วยงานรัฐอื่น ที่เกี่ยวข้อง และกลุ่ม SMEs ได้รับ องค์ความรู้และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.6.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ในปัจจุบัน และความต้องการบริการด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการภาคการผลิตและภาคบริการที่แท้จริง

1.6.2 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเป็นผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์